

Zakon o varnosti in zdravju pri delu

OBVEZNOSTI ZA KMETIJE

Za opravljanje kmetijske in gozdarske dejavnosti dopolnilnih dejavnosti na kmetiji veljajo zahteve za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu v skladu s predpisi s tega področja. Krovno to področje ureja Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1), ki velja od decembra 2011. Ta je nadomestil prej veljavni zakon in prinesel nekatere poenostavitve za kmetije. Tako glede zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu ločimo tri skupine kmetij: kmete kot delodajalce, kmete kot samozaposlene in ostale.

Delodajalci – kmetije z zaposlenimi delavci

So kmetije, ki za potrebe osnovne kmetijske in gozdarske dejavnosti in/ali dopolnilne dejavnosti zaposlujejo delavce in s tem, skladno z ZVZD-1 pridobijo status »klasičnega« delodajalca«. Dolžnosti teh kmetij v zvezi z zagotovitvijo varnega dela delavcev so enake kot dolžnosti pravnih oseb, ki opravljajo kmetijsko dejavnost. V to skupino sodijo tudi kmetije, ki kot delavce zaposlujejo svoje družinske člane in imajo le ti z nosilcem kmetijske dejavnosti (npr. enem od staršev) sklenjeno pogodbo o zaposlitvi v skladu z Zakonom do delovnih razmerjih, dobivajo plačo in so zavarovani kot delavci. Prav tako so delodajalci tudi tisti, ki zaposlujejo sezonsko ali po podjemni pogodbi.

Pripraviti morajo izjavo o varnosti z oceno tveganja, zagotoviti morajo osebno varovalno opremo, periodične preglede sredstev za delo (strojev, opreme), preglede ter preskuse električnih in strelovodnih instalacij, ki jih lahko opravi pooblaščen organizacija, usposabljanje iz varnosti in zdravja pri delu, periodične preventivne zdravstveni preglede, ter vodenje evidenc, ki jih predpisuje zakon. Delodajalec, če je usposobljen v skladu z določili zakona, sam prevzame vodenje iz zagotavljanje varnosti pri delu in ne potrebuje zato strokovnega delavca ali storitve zunanjih izvajalcev.

Samozaposleni – pokojninsko in invalidsko zavarovani kot kmetje

So kmetije z nosilci dejavnosti, ki so v skladu s predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju zavarovani kot kmetje in ne zaposlujejo delavcev in v delovni proces ne vključujejo drugih oseb, razen družinskih članov na kmetiji, v skladu s predpisi o kmetijstvu. Opravljajo osnovno kmetijsko in gozdarsko dejavnost in/ali dopolnilno dejavnost na kmetiji. To je skupina, ki je po prejšnjem zakonu spadala med delodajalce in delavce v isti osebi (cca 10.000 kmetij), sedaj pa med samozaposlene. Samozaposlenim novi zakon olajšuje izvajanje določil zakona (ne potrebujejo dokazil o usposabljanju, zdravstvenih pregledov, strokovnega delavca, preskusov delovne opreme, preiskav škodljivosti v delovnem okolju, ...).

Po drugi strani pa samozaposleni sam nosi vso odgovornost za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu, saj mora sam oceniti tveganje in se odločiti za ustrezne ukrepe. Če ugotovi, da obstajajo nevarnosti za nezgode, poklicne bolezni in bolezni povezane z delom, mora izdelati pisno izjavo o varnosti z oceno tveganja in določiti ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. Zagotoviti morajo uporabo sredstev za delo in osebne varovalne opreme, ki ustreza tveganjem pri delu in predpisom. Sprejeti mora tudi ukrepe varstva pred požarom in prijavljati nezgode pri delu. Delo v kmetijstvu in gozdarstvu in je med najbolj tveganimi, zato bo lahko le redko kdo ocenil, da zanj ni tveganja in mu ne bo potrebno sprejeti ustreznih ukrepov. Enako velja za dopolnilne dejavnosti na kmetiji.

Ostali – kmetovalci v prostem času

To so kmetje, ki opravljajo neko drugo dejavnost izven kmetijstva, oziroma so zaposleni izven kmetije in na tej osnovi tudi zdravstveno in pokojninsko/invalidsko zavarovani, osnovno kmetijsko in gozdarsko dejavnost in/ali dopolnilno dejavnost pa opravljajo v svojem prostem času. Zakon o varnosti in zdravju pri delu jih ne zajema in zanj bodo zahteve za zagotavljanje varnosti in zdravja pri

delu predpisane na osnovi predpisov s področja kmetijstva, ki so še v pripravi. Zakonska osnova zanje je v Zakonu v kmetijstvu že dolgo dana, sami izvedbeni predpisi so še v pripravi. Je pa to največja skupina - vsaj 50.000 kmetij, ki tudi dejansko kmetujejo in še veliko več lastnikov gozdov, ki vsaj občasno delajo v gozdu. In ravno v tej skupini se zgodi največ nesreč, zato so zahteve za varnost pri njihovem delu nujne, pa četudi ga opravljajo v svojem prostem času in trenutno še niso predpisane.

Pripravil: Marjan Dolenšek, KGZS – Zavod LJ, Gozdarski inštitut Slovenije